

परिशिष्ट "क"

// मुख्याध्यापक प्रश्नावली //

नांव :- _____ पात्रता :- _____

शाळा :- _____ एकूण अनुभव :- _____

७ वी इयत्तेस मराठी अध्यापनाचा अनुभव _____

- १) आपण निबंधलेखनाच्या अध्यापनाच्या पाठाचे निरीक्षण करता काय ?
- २) निबंधलेखन अध्यापनात कोणकोणत्या उणिवा आढळतात ?
- ३) या उणीवा नाहीशा करण्यासाठी कोणते उपाय करता येतील ?
- ४) निबंधलेखन अध्यापनाचे वेळी शिक्षक कोणत्या पध्दतीचा अवलंब करतात ?
- ५) निबंधलेखनासाठी कोणकोणते प्रकार शिक्षक शिकवितात ?
- ६) निबंधलेखनासाठी कोणत्या शैक्षणिक साहित्याचा शिक्षक वापर करतात ?
- ७) निबंधलेखन अध्यापनासाठी शिक्षक कोणती पुस्तके वापरतात ?
- ८) ग्रंथालयात निबंधलेखनावरील पुस्तके पुरेशी आहेत काय ?
- ९) शाबेत हस्तलिखित चालविले जाते काय ?
- १०) हस्तलिखितासाठी मुलांचे निबंध निवडले जातात काय ?
- ११) निबंधलेखनात विद्यार्थी कोणत्या चुका करतात असे आपणास वाटते ?
- १२) या चुका दुरुस्त करण्यासाठी काय केले पाहिजे ?
- १३) निबंधलेखन स्पष्टेसाठी शाबेत बक्षिसे ठेवली जातात काय ? होय/नाही
- १४) त्याचा परिणाम निबंधलेखन सुधारण्यासाठी कितीत होतो ?
- १५) विद्यार्थ्यांचे निबंधलेखन सुधारण्यासाठी आपण कोणते विशेष प्रयत्न करता ?

परिशिष्ट "ड"

// मुलाखती घेतलेल्या मुख्याध्यापकांची नावे //

- १) आठल्ये सुधा हरिभाऊ
कन्या प्रशाला, बाशीर्.
- २) कुलकर्णी विठ्ठल
बाशीर् न. पा. शाळा नं. १५.
- ३) कार्यकर्ते दत्तात्रय नागेश
सुलाखे हायस्कूल, बाशीर्.
- ४) कांबळे तुकाराम वि.
न. पा. शाळा नं. ५, बाशीर्.
- ५) कोंगे गजानन भानूदास
देवगंज
- ६) कोळेकर अंबहृषी भगवान
श्री संतकबेन शाळा, बाशीर्.
- ७) खुने विठ्ठल अंबादास
न. पा. मुलांची शाळा नं. ४, बाशीर्.
- ८) गाडवे साहेबराव भिमराव
महाराष्ट्र विद्यालय, बाशीर्.
- ९) चंदनशिवे चंद्रहार नागेश
केंद्र शाळा क्रमांक ३, बाशीर्.
- १०) चंदनशिवे राजेशबाई चं.
न. पा. मुलांची शाळा नं. ९, बाशीर्.
- ११) चव्हाण निवृत्ती दत्त
पिंपळगांव (धस)

- १२) जाधवर ज. ना.
न. पा. प्रा. शाळा नं. २, बाशी.
- १३) झालटे अ. कृ.
विधामंदिर प्रशाला, वैराग.
- १४) ठोंबरे निवृत्ती आदिनाथ
बाशी टेक्निकल हायस्कूल, बाशी.
- १५) पाटील शंकर झानोबा
महात्मा फुले विधामंदिर, बाशी.
- १६) भालेराव विष्णू तात्याबा
केंद्र शाळा क्रमांक १, बाशी.
- १७) रखडे राम दशरथ
गुळ्याळी, ता. बाशी.
- १८) सहस्रबुद्धे जगन्नाथ दिनकर
सराव पाठशाळा, बाशी.

परिशिष्ट "इ"

// विद्यार्थांच्या निबंधलेखनातील चुकांचे वर्गीकरण //
 (कंसात शुद्ध शब्द दिले आहेत)

१) चुकीची मुळाक्षरे -

पणस (फणस), बाऊ (भाऊ), विशेष (विशेष), सिख (शीख),
 आपन (आपण).

२) "काना"बाबत होणा-या चुका -

अम्ही (आम्ही), अफ्रिका (आफ्रिका), व्यावसाय (व्यवसाय),
 हावा (हवा), अदर (आदर).

३) -ह्रस्व वेलांटीच्या चुका -

पाहील (पाहिल), कीती (किती), पाहीजे (पाहिजे),
 आणी (आणि), जमीनी (जमिनी).

४) दीर्घ वेलांटी -

बहिण (बहीण), वडिल (वडील), कठिण (कठीण), नविन (नवीन),
 गरिब (गरीब)

५) -ह्रस्व उकाराच्या चुका -

जूना (जुना), सूटी (सुटी), मूले (मुले), कूठे (कुठे),
 पुढारी (पुढारी).

६) दीर्घ उकार चुका -

पुर्वी (पूर्वी), पाहुन (पाहून), आणुन (आणून), दिसुन (दिसून),
 पासुन (पासून).

७) जोडशब्द -

पोस्ट (पोष्ट), आमी (आम्ही), ब्रम्हण (ब्राह्मण),
 ज्यास्त (जास्त), पन्ती (पत्नी).

८) रफारा बाबत चुका -

आशीवाद (आशीवाद), संवर्धन (संवर्धन), निर्सर्ग (निर्सर्ग),
सौंदर्य (सौंदर्य), कीर्ती (कीर्ती)

९) अनुस्वार -

किंमत (किंमत), किंचित (किंचित), यंदा (यंदा), गंमत (गंमत),
चिंता (चिंता).

१०) चुकीची वाक्यरचना -

- १) शर्यती गुरूजी आमच्या लावल्या
(गुरूजीनी आमच्या शर्यती लावल्या)
- २) कोणालाही राजा खाली हात पाठवत नसे.
(राजा कोणालाही रिकाम्या हाताने पाठवत नसे)
- ३) आंब्यांना कोणगातील चव वेगळीच असे.
(कोणगातील आंब्यांना वेगळीच चव असे)
- ४) आनंदातून धरती आनंदी रोमांचित वास सुटतो.
(पावसांमुळे धरती रोमांचित होते व मातीचा वास सुटतो)

११) विराम चिन्हातील चुका -

- १) राजा गावाला गेला. (राजा गावाला गेला.)
- २) स्वदया मोहरा मी कोठून आणणार
(स्वदया मोहरा मी कोठून आणणार ?)
- ३) निरसर्ग म्हणजे निरनिराळ्या रंगाचे भांडारच
(निरसर्ग म्हणजे निरनिराळ्या रंगाचे भांडारच.)
- ४) गांधीजीनी तन मन धन अर्पून देशाची सेवा केली
(गांधीजींनी तन, मन, धन अर्पून देशाची सेवा केली.)

परिशिष्ट "फ"

// इयत्ता ७ वी चा मराठीचा अभ्यासक्रम (निबंधलेखन) //

लेखी कामाचे प्रकार व त्यांसाठी विषय :

- (१) कथा-लेखन सहाव्या इयत्तेप्रमाणे.
  - (२) निबंधलेखन- विद्यार्थ्यांच्या व्यक्तिगत अनुभवांशी संबंधित विषयावर ४ ते ५ परिच्छेदांत सुमारे २० ते २५ ओळींचे वर्णनात्मक आणि कथनात्मक निबंध-लेखन.
  - (३) पत्रलेखन-
    - (अ) औपचारिक पत्रे, अर्ज आणि अहवाल.
    - (आ) व्यक्तिगत व स्थानिक समाजाच्या गरजानुषंग योग्य त्या अधिका-यांकडे अर्ज करता येणे.
  - (४) संवाद- व्यक्तिगत अनुभवांवर, आणि कथांवर आधारित असे सोपे संवाद लिहिता येणे.
  - (५) आकलन- सहाव्या इयत्तेप्रमाणे.
- (टीप- सारांश लेखनाचा अभ्यास इयत्ता ६ वी ला आहे.)

- संदर्भ ग्रंथसूची -मराठी

- १) अकोलकर, ग. वि. : मराठीचे अध्यापन, आवृत्ती ७, पुणे,
व पाटणकर, ना. वि. व्हीनस प्रकाशन, १९७०.
- २) अकोलकर, ग. वि. : मराठी लेखन विकास भाग ६ वा,
पाटणकर, ना. वि. पुणे, आवृत्ती ३, व्हीनस प्रकाशन,
१९५४.
- ३) अकोलकर, ग. वि. : मराठी लेखन विकास भाग ४ था,
पाटणकर, ना. वि. आवृत्ती १, पुणे, व्हीनस प्रकाशन, १९५०.
- ४) अडा ल्जा, व देसाई, : सुलभ मराठी निबंधमाला, कौमुदी भाग ४ था
आवृत्ती १, पुणे, व्हीनस प्रकाशन, १९५०.
- ५) अकोलकर, ग. वि. : मराठी लेखन विकास, आवृत्ती ३, पुणे,
पाटणकर, ना. वि. व्हीनस प्रकाशन,
- ६) अडा ल्जा, व देसाई, : सुलभ मराठी निबंधमाला आणि कौमुदी,
भाग २ रा, आवृत्ती १३, पुणे,
नवनीत प्रकाशन, १९८५.
- ७) काळे कल्याण, व : व्यावहारिक मराठी, आवृत्ती २, पुणे,
पुंडे, दत्तात्रय निराली प्रकाशन, १९८५.
- ८) कुंडले, म. बा. : मराठीचे अध्यापन, आवृत्ती १, पुणे,
विद्या प्रकाशन, १९७४.
- ९) कुलकर्णी, वायू. एस्. : मराठी व्याकरण व लेखन साधना, आवृत्ती १,
सातारा, साहित्य सेवा प्रकाशन, १९७१.

- १०) कुलकर्णी, : पूगती मराठी निबंधमाला, आवृत्ती १,
मुंबई, पूगती प्रकाशन,
- ११) कुलकर्णी, कृ. पा. : मराठी व्याकरणाचे व्याकरण, आवृत्ती १,
पाटील, ग. मो., पुणे, ठोकळ प्रकाशन, १९६९.
- १२) डांगे, चंद्रकुमार : मायबोलीचे अध्यापन तत्त्व आणि पध्दती,
इंदापूरकर, चंद्रकांत आवृत्ती १, पुणे, चिरंजीव प्रकाशन,
१९६३.
- १३) जाधव, रा. ग. : वाङ्. मयीन निबंधलेखन स्वल्प व साधने,
आवृत्ती १, पुणे, कॉन्टिनेन्टल प्रकाशन,
१९६७.
- १४) जाधव, रा. ग. : वाङ्. मयीन निबंधलेखन, आवृत्ती १,
पुणे, सुहास प्रकाशन, १९६७.
- १५) जोशी, चंद्रहास : मराठी लेखन साधना, आवृत्ती १,
पुणे, सुहास प्रकाशन, १९७१.
- १६) जोशी, प्रल्हाद नरहर : निबंधशास्त्र व कला, आवृत्ती १, पुणे २,
विदर्भ मराठवाडा बुक कंपनी, १९७३.
- १७) जोशी, अ. ना. : पूगती मराठी व्याकरण व लेखन,
आवृत्ती १, पुणे, पूगती प्रकाशन, १९८४.
- १८) तळुळे, रा. गो. : मराठी निबंधकार, आवृत्ती १, मुंबई,
कर्नाटक पब्लिशिंग हाऊस, १९३९.
- १९) दामले, मो. रो. : शास्त्रीय मराठी व्याकरण, आवृत्ती ३,
पुणे, १९६५.

- २०) दांडेकर, वा. ना. : शैक्षणिक मूल्यमापन व संख्याशास्त्र,
आवृत्ती १, महाराष्ट्र ग्रंथ निर्मिती मंडळ, पुणे
आवृत्ती १, महाराष्ट्र ग्रंथ निर्मिती मंडळ, पुणे
१९७४.
- २१) देऊबगांवकर, वि. पा. : मराठी निबंध लघुनिबंध, स्वल्प व विवेचन,
देऊबगांवकर चं. आवृत्ती १, पुणे ३, मेहता पब्लिशिंग
हाऊस, १९८१.
- २२) देसाई, व लिमये, : आधुनिक मराठी वाङ्मय दर्शन,
आवृत्ती १, कोल्हापूर, फडके बुक सेल्स,
१९७८.
- २३) पाठक, म. वि. : मराठी निबंध, आवृत्ती १, पुणे,
श्रीकृष्ण गोपाळ आणि कंपनी.
- २४) पाटील, लीला : मराठीचे अध्यापन व मूल्यमापन,
आवृत्ती १, पुणे, व्हीनस प्रकाशन,
१९७८.
- २५) मुळे, रा. श. : शैक्षणिक संशोधनाची मूलसत्त्वे, नागपूर,
उमाटे, महाराष्ट्र विद्यापीठ ग्रंथ निर्मिती
मंडळाकरिता, १९७७.
- २६) वाळंबे, मो. रा. : सुगम मराठी व्याकरण व लेखन, आवृत्ती १,
पुणे, गो. य. राणे प्रकाशन, १९८७.
- २७) संत, दु. का. : शोध विज्ञान कोष (साधन व संदर्भ ग्रंथ)
आवृत्ती १, पुणे, विद्यार्थीगृह प्रकाशन,
१९८५.

- २८) सबनीस, म.पा. : आधुनिक मराठीचे उच्चतर व्याकरण,
आवृत्ती १, मुंबई, शितला देवी
वैल, ट्रस्ट बिल्डिंग, माहिम.
- २९) क्षिरसागर, व खांडेकर, : उच्च मराठी माध्यमिक व्याकरण व
लेखन, आवृत्ती १, पुणे, शब्दवेध
प्रकाशन.

English

- 30) Best, John W. : Research in Education 4
Edition 4 New Delhi, Prentice Hall,
of India Private Limited, 1983.
- 31) Buch, M.B. : A Survey of Research in
Education, Centre of Advanced
Study in Education, Faculty of
Education & Psychology, 1974.
- 32) Buch, M.B. : Second Survey of Research in
Education. Society for Educa-
tional Research and Development,
1979.
- 33) Forrester, : Teaching without Lecturing
Jean Oxford University Press, 1968.
- 34) Gupta, A.N. : A Dictionary of Literary Terms
Gupta, Satish Edition 2, Bareilly Bara Bazar,
1983.
- 35) Menon and : The Teaching of English as a
Patel Foreign Language, Acharya Book
Depot, Baroda, 1960.

- 36) Wren,P.C. : High School English Grammar
Martin,H. And Composition, Adition 1,
New Delhi, S.Chand & Company,
Ramnagar, 1985.
- 37) Webster's : Third New International
Dictionary of The English
Language U.S.A. G & C Merriam
Company, 1966.